

SD:s ideologi oförändrad

Det är inga direkta nyheter han kommer med **Gellert Tamas**. I *Den avgörande striden* tecknar han bilden av det nu mer än trettioåriga partiet Sverigedemokraterna. Sanningen om det här partiet vet jag ju redan. Att det har djupa rötter i nazismen och vitmakt-rörelsen och att det om inte alltid, åtminstone på senare år, spelat under bordet, med dubbel agenda och blivit allt skickligare på att framstå i god dager. Ändå förskräcks jag hela tiden under läsningen av partiets historia när den nu berättas rakt upp och ner, med så många skrämmande exempel på dess retorik och förehavanden genom åren.

Det har väl knappast gått någon förbi att Sverigedemokraterna som bildades 1988 växte fram ur det rasistiska *Bevara Sverige Svenskt (BSS)* med målet att återupprätta vad man kallade en homogen befolkningsammansättning. Från den tidens skinheads som uniformsklädda och med uppsträckta högerarmar vrålande slagord som *Sieg heil, Judesvin* och hyllade Karl XII till dagens välkammade, polerade och kostymklädda företrädare har egentligen ingenting i grunden förändrats.

Det var det här partiet, som då leddes av **Anders Klarström**, en brottsdömd tidigare medlem i det nazistiska Nordiska Rikspartiet, som **Jimmie Åkesson** valde att ansluta sig till hösten 1994. Samma år antog partiet också ett nytt program med utgångspunkten att *alla etniska främlingar som kommit hit efter 1970 måste repatrieras för att Sverige åter ska kunna bli svenskt*.

För att uppnå sitt mål uppmanade man att fosterlandsvänner bildar familj i första hand med svenska partners och annars med partners från den västerländska kulturkretsen. Även skrivningen om adoptioner av barn med ursprung utanför den västerländska kultursfären hårdnade. Dessa adoptioner skall upphöra, konstaterade man. 1996 års partiprogram innehöll också det nya drastiska lagförslag mot dem man kallade

sexuellt avvikande, bland annat kravet att homosexuella inte skall få gifta sig, ingå partnerskap eller adoptera barn. De som ändå valde samkönade levnadsformer skulle frångå de *särskilda arvsregler* som gäller heterosexuella familjer.

När Jimmie Åkesson konfronteras med dessa uttalanden säger han att han *visste väldigt lite om det här partiet* när han anslöt sig. Men programmet handlar ju i grunden om en kamp mot jämställdhet, mot minoriteters lika rättigheter, mot sexuellt likaberättigande och inte minst mot mångfald och mångkultur i alla dess former. Allt det som partiet påstår hotar traditionen.

Det är det här partiet Moderater och Kristdemokrater nu har valt att liera sig och samarbeta med.

Vad är det egentligen som har förändrats på de här dryga trettio åren? Ingenting menar Tamas och det upprepar han oavbrutet genom hela boken. Såväl ideologi som retorik är närmast oförändrad. Ibland är till och med formuleringarna identiska. När han i detalj jämför Åkessons tal i Almedalen 2021 med en ledarartikel från det exemplar av SD-Kuriren 1994 som, enligt Åkessons egen utsago, fick honom att ansluta sig till partiet, pekar han på flera slående likheter.

Men om inte Sverigedemokraterna har förändrats hur står det då till med de andra partierna? I det utmärkta kapitlet *Normaliseringsprocessen* som i mitt tycke är bokens största behållning tar Tamas forskningen till hjälp och han citerar statsvetaren **Cas Mudde**:

" I själva verket har den populistiska radikala högern över huvud taget inte modererats de senaste decennierna, inte ens när de suttit i regeringsställning. I stället har de traditionella partierna radikaliserats och förflyttat sig ytterligare mot (den radikala) högern, framför allt när det gäller immigration och integration men också när det gäller lag och ordning, europeisk integration och populism."

Tamas pekar också på mediernas roll i den här värdeförskjutningen. Sociala medier kallar han numera för en *högerkrafternas tummelplats* och Jimmie Åkesson i sin tur twittrar; *Vi har mycket att tacka alternativmedia för*. Men gammelmedia ligger inte heller långt efter. Även här tar Tamas stöd i forskningen som gjort en kvalitativ genomgång av ledartexter i Svenska Dagbladet och Göteborgs-Posten där de konstaterar att de undersökta sidorna normaliserar och ger legitimitet åt en högerpopulistisk diskurs. Detsamma gäller ämnesvalen för SVT:s kanske viktigaste samhällsprogram *Agenda* som enligt mätningar av Novus och en undersökning av Dagens ETC inte alls speglar de frågor som väljarna rankar högst som till exempel sjukvården. I stället handlade två av tre (64 av 100 program) om kriminalitet och invandring. Exempelen i boken är otaliga.

Den stora, viktiga och hittills obesvarade frågan återstår ändå: Hur har Sverigedemokraterna de senaste åren lyckats skapa förtroende hos i det närmaste var femte väljare? Vilka samhällsförändringar och värderingsförskjutningar har gjort den här utvecklingen möjlig? Partiets rötter kan ju knappast ha gått någon läskunnig förbi. Här får jag själv ta mig en funderare. Polariseringsen i samhället och de allt större klyftorna mellan den som har och den som inte har? Det ökade avståndet mellan stad och landsbygd? En välfärd och en omsorg som i allt högre utsträckning privatiserats och urholkats? Ett sviktande socialförsäkringssystem som leder till ökad otrygghet? Flera stora flyktingströmmar? Boken ger inga tydliga svar.

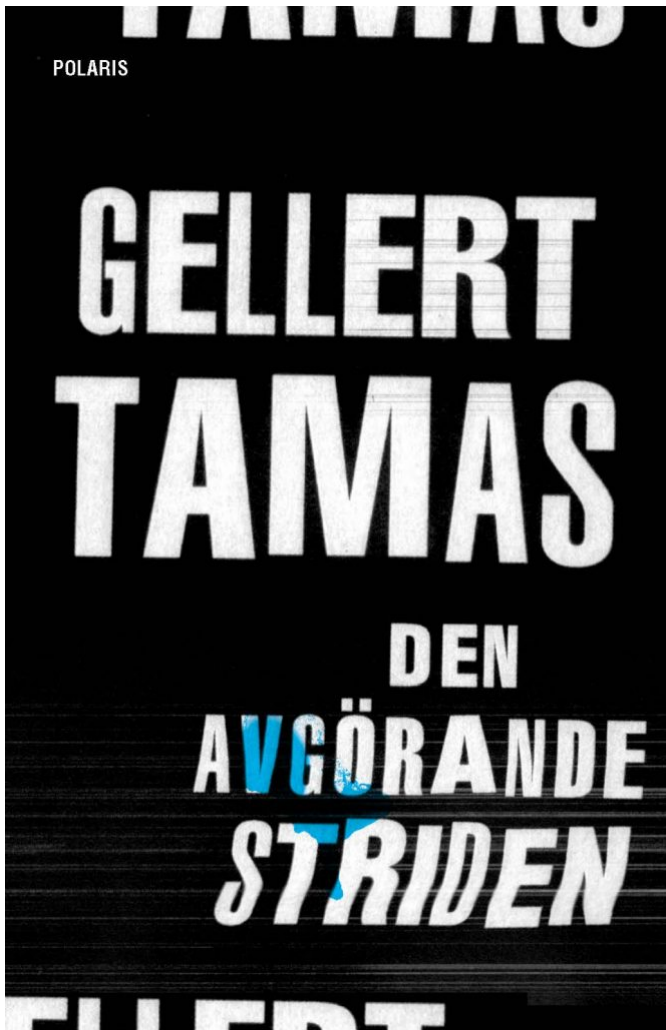
Jag hoppas att många fler än jag läser Gellert Tamas välunderbyggda texter och tänker till.

Heléne Nellvik

Den avgörande striden

Gellert Tamas

Bokförlaget Polaris

Gellert Victor Tamas (f. 1963) är journalist, dokumentärfilmare, föreläsare och författare, mest känd för böckerna *Lasermannen – En berättelse om Sverige* (2002) en reportagebok om den morddömda John Ausonius, [*De apatiska: om makt, myter och manipulation*](#), om skandalen kring de apatiska barnen och [*Det svenska hatet: en berättelse om vår tid*](#). Om den svenska rasismen.